

Kunnskapsdepartementet

Postboks 8119 Dep
0032 Oslo

1. november 2016

Vår ref. 506737/v1

Deres ref. 16/5816

Høring Nasjonale retningslinjer for åpen tilgang til forskningsresultater

NITO - Norges Ingeniør- og Teknologorganisasjon er Norges største organisasjon for ingeniører og teknologer med over 80 000 medlemmer.

NITO mener det er positivt at regjeringen ønsker å gjøre Norsk forskning mer tilgjengelig og at man ønsker å systematisere bruken av løsninger for åpen tilgang til forskningsresultater. Vi vil imidlertid fremheve og kommentere enkelte utfordringer.

NITO mener det bør være en finansieringsordning for Open Access som er tilgjengelig for alle. Det må etableres rutiner for egenarkivering for tilgjengeliggjøring av forskning som publiseres i tidsskrift uten Open Access-løsning. Samtidig er det viktig at målsettingen om tilgjengelig forskning ikke bidrar til at forskere fraviker kravet om at publikasjoner skal ha vitenskapelig kvalitet, fagfelle vurdering, Impact Factor, relevans, målgruppe og mulighet for å bli sitert. Vi mener at det er for tidlig å gi pålegg om åpen tilgang, da det fortsatt er en del uløste problemstillinger. NITO ønsker derfor at det lages en langtidspan for å integrere åpen tilgang i norsk publiseringskultur.

Open Access har blitt industri, og har ført til en liste på 694 Open Access-løsninger som bare har som formål å profitere på publisering uten kvalitetssikringsrutiner (<https://scholarlyoa.com/publishers/>) Dette er en trend det er nødvendig å være oppmerksom på, og som kan undergrave norsk forskning dersom den som publiserer velger feil tidsskrift. Det ligger en forutsetning i at forskere kjenner eget fagfelt godt nok til at de evner å vurdere om et tidsskrift er svindel eller ikke.

Kommentarer til de nasjonale retningslinjene

1. Forskere finansiert av norske offentlige midler skal som førstevalg publisere sine vitenskapelige artikler i tidsskrifter med åpen tilgang (såkalt gull-Open Access).

NITO ønsker at det klargjøres tydeligere hvem som skal betale for dette, og er usikre på om dette er den beste løsningen. Vi mener hovedregelen må være at forskere velger det beste tidsskriftet for publisering. Så bør forskningsinstitusjonene lage gode løsninger for egenarkivering og bruk av databaser som Scopus, CRIStin etc., som foreslått i punkt 2.

2. Forskere som velger tidsskrift uten åpen tilgang, skal gjøre artikkelen åpent tilgjengelig i et vitenarkiv (såkalt grønn Open Access). Slik tilgang bør gis senest seks måneder etter opprinnelig publisering for STM-fagene (Science, Technology and Medicine) og tolv måneder for humaniora og samfunnsvitenskap i tråd med EU-kommisjonens anbefalinger.

NITO er bekymret for at forskere ved denne løsningen risikerer å gjøre valg ved arkivering som kommer til å bryte lover og regler for kopirettigheter. Vi ønsker at ansvaret for å forhindre at slike situasjoner oppstår, defineres og plasseres tydelig hos én gitt aktør.

3. Alle forskningsutførende institusjoner skal sørge for at deres forskningsartikler deponeres i et egnet vitenarkiv senest ved publiseringstidspunktet, uavhengig av publiseringskanal og uavhengig av om det er mulig å gjøre dem åpent tilgjengelig. Deponering er en forutsetning for at artiklene skal telle i den resultatbaserte omfordelingen.

Her har NITO samme kommentar som til punkt 2.

4. Institusjoner og konsortier som forhandler avtaler med forlag om kjøp av tilgang til elektroniske ressurser skal sørge for at avtalene inneholder tiltak som
 - a. muliggjør åpen tilgang,
 - b. er transparente med hensyn til betingelser og
 - c. er budsjettneutrale.

NITO mener at dette er et godt tiltak for fremtidige forhandlinger om lisenser. Vi foreslår imidlertid at ordlyden endres fra at institusjonene og konsortiene «skal sørge for at avtalene inneholder tiltak» til at institusjonene og konsortiene «skal forhandle om tiltak»

5. Offentlige forskningsfinansierende institusjoner skal bidra til å dekke kostnader til åpen publisering. Private og ideelle organisasjoner som finansierer forskning oppfordres til det samme.

NITO har ingen kommentarer til dette punktet

6. Alle forskningsutførende og forskningsfinansierende institusjoner skal etablere eller revidere egne retningslinjer for åpen tilgang i tråd med de nasjonale retningslinjene.

NITO mener at de samme institusjonene bør være med på å forme de endelige nasjonale retningslinjene for åpen tilgang.

7. Alle forskningsutførende institusjoner skal legge til rette for infrastruktur og administrative rutiner som gjør det enkelt for forskerne å følge retningslinjene.

NITO har ingen kommentarer til dette punktet

Med vennlig hilsen

Trond markussen
President

Steinar Sørli
Generalsekretær